

Schadevergoeding belast?

Het komt met regelmaat voor dat werknemers in hun dienstbetrekking iets overkomt waardoor de werkgever, al dan niet door tussenkomst van de civiele rechter, een vergoeding moet betalen. Meestal gaat dat ook gepaard met de beëindiging van de dienstbetrekking. Een voorbeeld is een werknemer die tijdens dienstbetrekking een ongeval overkomt en daarbij geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt raakt. Ten aanzien van schadevergoedingen die in dergelijke gevallen aan de werknemer worden betaald, is het de vraag of die zijn belast als loon, al dan niet uit een vroegere dienstbetrekking. Op dit punt bestaat geen verschil tussen de Nederlandse en de Curaçaose wetgeving.

Als een schadevergoeding geen loon is, blijft een dergelijke vergoeding geheel onbelast, zowel voor de loon-, als voor de inkomstenbelasting. Het financiële belang is dus al snel vrij groot.

Als algemene regel is het zo dat al hetgeen uit een dienstbetrekking wordt ontvangen loon is en dus moet worden belast. Dat geldt in elk geval voor loondoorbetalingen, maar ook voor betalingen ter vervanging van gederfd of te derven loon. Lastiger is het echter als schadevergoedingen worden uitgekeerd, zoals hiervoor zijn bedoeld. Naast schadevergoedingen in verband met een ongeval komt het ook voor dat een werknemer in zijn dienstbetrekking te maken krijgt met zogenoemde psychische schade of bijvoorbeeld met aantasting van eer en goede naam. Uitgaande van de omschrijving van loon lijken ook dergelijke vergoedingen als snel belast. In een al behoorlijk oud arrest heeft de Hoge Raad echter in het zogenoemde smeerkuilarrrest geoordeeld dat dergelijke betalingen echter niet als loon zijn aan te merken als de oorzaak van de betaling 'niet zozeer aan de dienstbetrekking is toe te schrijven dat sprake is van loon'. Dit is natuurlijk een nogal vaag criterium dat vervolgens in allerlei rechterlijke uitspraken invulling heeft gekregen. Dergelijke onbelaste uitkeringen worden in het arbeidsrecht doorgaans aangeduid als immateriële schadevergoedingen. Daar moet men echter mee oppassen: het arbeidsrechtelijke begrip immateriële schadevergoeding is veel ruimer dan het fiscale begrip. Bij de fiscaal onbelaste immateriële schadevergoedingen gaat het met name om vergoedingen wegens ernstig psychisch leed, aantasting van de eer en goede naam, aantasting van de fysieke of van de geestelijke gezondheid. De laatste jaren hebben we bijvoorbeeld betrekkelijk veel van dergelijke gevallen gezien bij politieagenten die ten gevolge van hun werkzaamheden vergoedingen voor immateriële schade hebben ontvangen. Bedacht moet overigens worden deze uitkeringen, wat betreft de hoogte, niet onbepaald onbelast zijn. Hoe hoog het aanvaardbare bedrag is, hangt sterk af van de omstandigheden. Verder is van belang dat de bewijslast dat de vergoeding onbelast is op de werknemer en de werkgever ligt: de inspecteur kan bij wijze van spreken rustig achterover leunen. Dat is zelfs het geval als door de rechter in een civiele procedure bepaald is dat de werknemer recht heeft op een immateriële schadevergoeding. Daarmee is het nog geen fiscaal onbelaste schadevergoeding.

Naast de schadevergoedingen zijn in de rechtspraak ook wel andere betalingen aan de orde geweest waarbij de vraag is gerezen of sprake is van loon. Ik doel dan met name op dwangsommen die de werkgever aan de werknemer is verschuldigd. Het meest curieuze geval is wel de situatie waarbij een werkgever van een werknemer af wilde maar dat juridisch niet lukte. Hij gaf de werknemer toen geen werk meer maar eiste wel dat hij naar de werkplek kwam. De werknemer eiste daarop in een civiele procedure dat hij werk kreeg hetgeen de werkgever weigerde. De werknemer stapte naar de rechter en eiste werk onder verbeurdverklaring van een dwangsom. De werkgever weigerde nog steeds en werd de dwangsom verschuldigd. De vraag was vervolgens of deze dwangsom – die werd betaald naast de doorbetaling van het reguliere loon, belast was. De fiscale rechter meende van wel. Overigens zijn er ook wel enkele bijzondere gevallen waarbij een dwangsom onbelast bleef. Recentelijk heeft de Hoge Raad twee interessante arresten gewezen over schadevergoedingen. In

het ene geval had een politieagent recht op een fiscaal immateriële schadevergoeding van ruim € 300 000. De werkgever had daarover echter wel loonbelasting berekend (bijna € 400 000) en aan de fiscus afgedragen hoewel dus niet verschuldigd. De vraag was nu of dit laatste bedrag belast loon vormde. Dat was het geval want het was, aldus de Hoge Raad, niet betaald vanwege fiscaal immateriële schade. Het andere geval betrof een uitkering van ruim € 30 000 uit een door de werkgever ten behoeve van diens werknemers gesloten ongevallenverzekering die werd betaald aan een brandweerman die tijdens zijn werk arbeidsongeschikt was geworden. De vraag was nu of deze uitkering belast loon vormt. De algemene opvatting was dat als uit een dergelijke verzekering een uitkering volgt, dit altijd volledig loon vormt. Daar gaat de Hoge Raad echter niet in mee: voor zover die vergoeding niet meer is dan het bedrag dat als fiscaal immateriële schadevergoeding is aan te merken, blijft het onbelast. Eerlijk gezegd lijkt me dat ook volstrekt terecht en logisch: het maakt voor de werknemer en voor de aard van de schade van de werknemer immers niet uit of de werkgever een dergelijk 'risico' al dan niet heeft verzekerd.

Peter Kavelaars is hoogleraar Fiscale economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en of counsel bij Deloitte.